

II Міжнародна науково-практична конференція

Отже, можемо зробити висновки, що в умовах воєнного стану військовослужбовці мають право на судовий захист своїх порушених прав, що гарантується Конституцією України, міжнародними договорами та національним законодавством. Однак на практиці існують відповідні перешкоди для реалізації цього права, зокрема, дотримання процесуальних строків, збір необхідних доказів та доступ до суду через специфіку військової служби та введення режиму воєнного стану. З метою забезпечення справедливого правосуддя та дотримання прав військовослужбовців держава має удосконалювати систему судового захисту, створюючи умови для усунення не лише юридичних, а й фактичних бар'єрів, які ускладнюють доступ до суду в період дії воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Указ про введення воєнного стану Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 : станом на 6 лют. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
2. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII : станом на 8 лют. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
3. Європейська конвенція з прав людини Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 : станом на 1 серп. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
4. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
5. Кодекс адміністративного судочинства України : Кодекс України від 06.07.2005 № 2747-IV: станом на 8 лют. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
6. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII : станом на 9 лют. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
7. Галуцько В.В. Адміністративне право України: навчальний посібник. херсон : ПАТ «Херсон. міська друк.», 2011. Т. 1 : Загальне адміністративне право. 320 с.
8. Рекшинський В.О., Судовий захист соціальних прав військовослужбовців в Україні. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, Серія ПРАВО*. Випуск 80: частина 2. 2023. 454-459 с.
9. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 29.09.2022 у справі № № 500/1912/22 .URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=106545406&red=10000327da313d46e444579378fa86f3bb86bb&d=5>
10. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 29.11.2024 у справі №120/359/24.URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/123410430>

Кубрак Данило
Університет економіки та права “КРОК”,
аспірант 2 року навчання
кафедри теорії та історії держави і права

Реалізація права на контакт з дитиною на території іноземної держави як гарантія забезпечення виконання рішення суду

Стрімкий розвиток міжнародних відносин має наслідком формування інтернаціональних шлюбів, розірвання яких може негативно відобразитись як на правах дітей, так і на правах батьків. Крім того, повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України в

2022 році обумовило необхідність для мільйонів українських родин евакуюватися до іноземних держав для збереження життя та здоров'я своїх дітей. Розрив родинних зв'язків багатьох сімей негативно відображається на фізичному та моральному стані дітей. Тому актуальними є наукові розвідки щодо реалізації права на контакт з дитиною на території іноземної держави як гарантії забезпечення виконання рішення суду.

Статтею 9 Конвенції про права дитини закріплено «право дитини, яка розлучається з одним чи обома батьками, підтримувати на регулярній основі особисті відносини і прямі контакти з обома батьками, за винятком випадків, коли це суперечить найкращим інтересам дитини» [1].

Детальна регламентація цього права та порядок його реалізації знайшли своє відображення в ст. 15 Закону України «Про охорону дитинства», згідно якого дитина, яка живе окремо від батьків або одного з них, має право на регулярні особисті зустрічі та підтримку зв'язків з ними. Батьки, які не проживають разом з дитиною, зобов'язані брати участь у її вихованні і мають право спілкуватися з нею, якщо суд підтвердить, що це не заважатиме її нормальному розвитку. Якщо батьки не можуть домовитися щодо участі одного з них у вихованні дитини, порядок такої участі встановлюється органами опіки та піклування з урахуванням інтересів дитини. Рішення цих органів можуть бути оскаржені в судовому порядку відповідно до закону [3].

Згідно з ст. 16 Закону України «Про охорону дитинства» [3] дитина, чії батьки мешкають у різних країнах, має право на регулярні особисті зустрічі та безпосередні контакти з обома батьками. Для возз'єднання сім'ї дитина та її батьки мають право вільно в'їжджати до України та виїжджати з неї відповідно до законодавства. При цьому другий з батьків, а також члени сім'ї та родичі, у тому числі ті, що живуть в інших країнах, не повинні заважати один одному у здійсненні дитиною її права на спілкування з ними. Вони зобов'язані забезпечити повернення дитини до місця її постійного проживання після здійснення права на контакт і не допускати неправомірної зміни її місця проживання.

Аналіз судової практики свідчить, що, на жаль, розлучені батьки доволі часто нехтують найкращими інтересами дитини, перешкоджаючи контактам тому із батьків, з яким дитина не проживає. Тому доволі часто в судовому порядку вирішуються питання щодо забезпечення реалізації права на контакт з дитиною, в тому числі на території іноземної держави.

Відповідно до ст. 16-1 Закону України «Про охорону дитинства» [3] заходи і гарантії забезпечення виконання рішення суду про реалізацію права дитини на контакт визначаються судом у кожному конкретному випадку. Одним із таких заходів є, зокрема, реалізація права на контакт з дитиною на території іноземної держави. Згідно відомостей Єдиного державного реєстру судових рішень, як правило, ініціатором контакту на території іноземної держави, є батько-іноземець, який проживає за кордоном.

Під час вирішення спору щодо забезпечення реалізації права доступу до дитини, участі у вихованні та визначенні порядку зустрічей з дитиною того з батьків, хто проживає окремо від дитини, суд насамперед виходить з інтересів дитини та задля цього враховує конкретні обставини справи. При цьому принцип повної рівності обох батьків у питаннях виховання дітей може бути обмежений судом в інтересах дитини.

В рішенні ЄСПЛ від 16 липня 2015 року у справі «Мамчур проти України» акцентовано, що «при визначенні найкращих інтересів дитини у конкретній справі слід брати до уваги два міркування: по-перше, у найкращих інтересах дитини зберегти її зв'язки із сім'єю, крім випадків, коли доведено, що сім'я непридатна або неблагополучна; по-друге, у найкращих інтересах дитини є забезпечення її розвитку у безпечному, спокійному та стійкому середовищі, що не є неблагонадійним» [5].

Під час судового розгляду спорів щодо забезпечення реалізації права на контакт з дитиною, що має на меті визначення порядку спілкування останньої з одним із батьків, обов'язковою є участь органу опіки та піклування. Представник цього органу надає суду письмовий висновок щодо вирішення спору, спираючись на інформацію, отриману в результаті оцінки умов життя дитини, батьків та інших осіб, які бажають брати участь у її вихованні, а також на основі інших

II Міжнародна науково-практична конференція

документів, що стосуються справи. Суд має право не приймати до уваги вказаний висновок, якщо він є недостатньо аргументованим або суперечить інтересам дитини (ст.19 Сімейного кодексу України) [2].

З аналізу правозастосовної практики вбачається, що, як правило, українські суди відмовляють у забезпеченні реалізації права на контакт з дитиною на території іноземної держави, мотивуючи це невідповідністю відповідного заходу найкращим інтересам дитини та можливістю подальшого порушення відповідного права для іншого з батьків. Зокрема, в постанові від 31 травня 2023 року у справі № 757/9574/20-ц Верховний Суд резюмував право батька на вільне спілкування з дитиною у будь-який час в режимі телефонного або інтернет спілкування, разом з тим, відмовив у задоволенні вимоги про надання права спільного відпочинку батька з донькою з правом виїзду за кордон, оскільки це не відповідало найкращим інтересам дитини [6]. Однак, якщо за результатами розгляду суд дійде висновку, що контакт дитини із іншим із батьків на території іноземної держави відповідає найкращим інтересам дитини, суд задовольняє позов й починається процедура виконання рішення.

Порядок оформлення документів для виконання рішення суду України на території іноземної держави щодо реалізації права на контакт з дитиною на території іноземної держави визначається міжнародним договором в сфері сімейних правовідносин, укладеним між Україною та відповідною державою, а також Інструкцією про порядок виконання міжнародних договорів з питань надання правової допомоги в цивільних справах щодо вручення документів, отримання доказів та визнання і виконання судових рішень, яка затверджена спільним наказом Міністерства юстиції України та Державної судової адміністрації України від 27 червня 2008 року №1092/5/54 [4].

Згідно приписів останнього, зацікавлена особа може самотійно або через представника звернутися з клопотанням про визнання і виконання рішення суду України, що набрало законної сили, до іноземного суду за місцем виконання рішення. У випадках, встановлених міжнародними договорами, відповідне клопотання подається до суду України, який ухвалив рішення. Надалі цей суд надсилає клопотання та додані до нього документи до Міністерства юстиції, яке є відповідальним за безпосереднє виконання відповідного рішення.

Існують й випадки, коли міжнародний договір між Україною та іноземною державою в двосторонньому чи багатосторонньому форматі відсутній. В такому разі зацікавлена особа чи її представник мають звернутись до компетентного суду іноземної держави у порядку, передбаченому процесуальним законодавством цієї іноземної держави, із клопотанням про визнання та виконання рішення суду України на території цієї держави.

В контексті безпосередньої реалізації права на контакт з дитиною на території іноземної держави, варто зауважити, що особа, яка контактує з дитиною за кордоном, зобов'язана оплачувати витрати, пов'язані з переїздом та проживанням дитини, а також особи, що супроводжує дитину. Крім того, потрібно подбати про документи, необхідні для безпосереднього перетину кордону: з 24 лютого 2022 року - це оригінал свідоцтва про народження дитини та документи, які підтверджують родинні зв'язки, а у разі якщо дитина виїжджає за кордон з особою, яка не є родичем, то додатково слід мати письмову заяву одного з батьків (завірену органом опіки) або нотаріально завіреним дозвіл на виїзд дитини за кордон.

На жаль, моніторинг засобів масової інформації свідчить, що нерідко реалізація права на контакт для одного із батьків за кордоном, завершується порушення прав іншого з батьків, що обумовлюється зникненням дитини. В такому разі необхідно негайно звертатись до Міністерства юстиції України, яке надсилає заяву з супровідними паперами до центрального органу іноземної держави задля встановлення місця перебування дитини за кордоном, чи ініціює судовий процес для сприяння поверненню неповнолітнього на постійне місце проживання або реалізації права на доступ для заявника.

Підсумовуючи всі вище наведені положення, зазначимо, що реалізація права на контакт з дитиною на території іноземної держави має відповідати найкращим інтересам дитини. Тому всі рішення та дії, пов'язані з міжнародним спілкуванням, повинні враховувати не лише потреби, емоційний стан та розвиток дитини, а також й безпеку дитини та ймовірність її

подальшого повернення в Україні. Для забезпечення належної реалізації цього права варто не лише мати відповідне рішення суду, а підтримувати контакт з Міністерством юстиції України для запобігання протиправних дій іншого з батьків.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про права дитини : Конвенція Організація Об'єднаних Націй від 20.11.1989 : станом на 16 листоп. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення: 15.03.2025)
2. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року № 2947-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21-22. Ст.135
3. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 30. Ст.142
4. Про затвердження Інструкції про порядок виконання міжнародних договорів з питань надання правової допомоги в цивільних справах щодо вручення документів, отримання доказів та визнання і виконання судових рішень : Наказ Міністерства юстиції України від 27.06.2008 № 1092/5/54 : станом на 6 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0573-08#Text> (дата звернення: 15.03.2025)
5. Рішення ЄСПЛ від 16 липня 2015 року у справі «Мамчур проти України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a93#Text (дата звернення: 15.03.2025)
6. Постанова Верховного Суду від 31 травня 2023 року у справі № 757/9574/20-ц. URL: <https://opendatabot.ua/court/111486911-6b89aae1053bf542c2c518363a273f87> (дата звернення: 15.03.2025).

Кузьмич Домініка

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
студентка 2 курсу ОС “Бакалавр”*

Імплементация концепції європейської децентралізації в Україні: виклики та перспективи

В преамбулі Конституції України Верховна Рада України закріпила європейську ідентичність українського народу та незворотність європейського та євроатлантичного курсу України. Цим самим було підкреслено стратегічний вибір України щодо інтеграції в європейські структури та підтримку демократичних цінностей, що в них панують.

Ключовим напрямком такої інтеграції є проведення змін в адміністративному правовому полі України, а саме впровадження концепцій та методів децентралізації в Україні. Основна суть таких змін повинна бути спрямована на посилення місцевого самоврядування та більш ефективний розподіл влади та повноважень в цілому. Такі повноваження повинні передаватись на найнижчий, тобто найближчий до населення, рівень за умови якісного втілення на цьому рівні всіх його потреб. [1]

Одним з фундаментальних міжнародних документів в контексті існування органів місцевого самоврядування є Європейська хартія місцевого самоврядування, яку Україна ратифікувала 15.07.1997. Згідно з нею, обов'язковими до виконання є вимоги, які сприяють незалежності та ефективності інституту самоврядування, ними є: обмеження сфери, в якій може здійснюватись адміністративний нагляд за діяльністю органів самоврядування (ст. 8), право на власні адекватні фінансові ресурси (ст. 9), право на повні і виключні повноваження, що не можуть бути обмежені органами державної влади, за відсутності чітко визначених та обґрунтованих законом підстав (ст. 4) та інше.